

NOTARSKI VESTNIK

Priloga „Slovenskemu Pravniku“.

Štev. 4.

Urejuje dr. Ivan Grašič.

1926.

Spomenica notarske zbornice za Slovenijo v Ljubljani glede taksnega zakona.

Ko so se na vseh koncih in krajih v Sloveniji pojavile ogorčene in opravičene pritožbe zoper krute določbe našega taksnega zakona, se je končno vendar odločila direkcija posrednih davkov za revizijo tega zakona. V to svrho je ta direkcija zaprosila posamezna finančna oblastva, da naj skličejo ankete in zaslišajo mnenja posameznih merodajnih faktorjev. Predsedstvo delegacije ministrstva financ za Slovenijo v Ljubljani je z razpisom z dne 4. marca 1926 štev. 1112/pr. B-1926 povabila na razgovor o taksnem zakonu na dan 20. marca t. l. notarsko kakor tudi odvetniško zbornico. Obe zbornici sta se vdeležili tega razgovora in sicer za našo zbornico notar Hudovernik kot nje predsednik. Zastopnik naše zbornice je pri tem razgovoru izjavil, da hoče notarska zbornica v določenem roku še posebej pismeno oddati svoje mnenje. Naša zbornica je na to doposlala nastopni dopis delegaciji finančnega ministrstva za Slovenijo v Ljubljani:

Štev. 277/26.

Predsedstvu delegacije ministrstva financ za Slovenijo

v

Ljubljani.

Ustrezno tamkajšnjemu vabilu z dne 4. marca 1926, št. 1112/pr.-B-1926 in glede na izjavo, dano pri razgovoru o taksnih zadevah dne 20. marca t. l., da hoče notarska zbornica

za Slovenijo oddati tudi še svoje mnenje pismeno, predloži notarska zbornica o taksnem zakonu nastopno

m n e n j e :

Zakon o taksah in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923, ur. l. 368/23 ni jasen, pregleden, sistematično sestavljen, dosleden, je pomanjkljiv, ter popolnoma neprikladen našim razmeram, ki jih ne pozna. Nujno je potreben temeljite poprave na vse strani. Vseh nedostatkov tu ni moči navajati, ker za to ni dovolj časa na razpolago, deloma pa tudi za to ne, ker bi spis postal preobširen. Navesti hočemo najznatnejše pomanjkljivosti in pa one postavke taksnega zakona, ki najbolj nujno zahtevajo odpravo ali vsaj temeljito znižanje.

Predvsem kupne pogodbe. Pri teh je upoštevati prometno vrednost ali kupno ceno ali zakonito minimalno vrednost, (katastralno vrednost), kakor je pač katera teh vrednosti večja. Zdi se pa popolnoma nepotrebno, določati pri kupnih pogodbah prometno vrednost. Kupnina mora biti že po ob. d. zak. določena in ne protizakonita; določita jo vzajemno prodajalec in kupovalec. Le tedaj, če bi bila kupnina manjša, kakor se da določiti po katastralni vrednosti, naj bi se povišala na kat. vrednost. Pristojbina od kupnih pogodb je določena na 6%. Ta pristojbina je pri manjših kupninah gotovo previsoka, zato bi bilo umestno, da se uvede progresivna pristojbina.

Z našim taksnim zakonom pa so ukinjene vse one olajšave, ki so veljale za takozvana kmetiška posestva do določenega zneska. Ako upoštevamo, da je naša država agrarska, bi se morale znova priznati vse te udobnosti lastnikom kmetijskih posestev do določne meje kakor jih je priznal § 2 zakona z dne 18. junija 1901 št. 74 d. z. Ako je bil namreč predmet prenosa poslopje, ki ga je njen lastnik v celoti ali deloma uporabljal, ali pa zemljišče, ki ga je lastnik sam obdeloval in užival ali njegova rodbina i. t. d., je bil prenos po tem zakonu do vrednosti 1250 Din imobilarne pristojbine prost, pri vrednosti od 1250 Din do največ 2500 Din, pa je znašala imobilarna pristojbina le $\frac{1}{2}\%$ od vrednosti.

Glede na sedanje denarne razmere bi kazalo, z zakonom določiti, da so poslopja in zemljišča do vrednosti 5000 Din

popolnoma prosta pristojbine, ob vrednosti nad 5000 Din do 10.000 Din pa naj bi bila predpisana prenosna pristojbina največ po $1\frac{1}{2}\%$.

Ako pa se prenos vrši na druge osebe, ki niso v navedenem sorodstvu, naj bi se pristojbina primeroma znižala pri znesku 5000 Din na polovico, ob vrednosti 10.000 Din pa na $\frac{3}{4}$. pristojbinskih postavk.

Na vsak način bi se morala zadevna pristojbina pri poslopih in zemljiščih take vrste primerno znižati v smislu prej navedenega zakona že iz socialnih ozirov, da ne propadajo naša kmetstva.

Dandanes, ko je stanovanjska beda na vseh koncih in krajih, bi morala tudi država skrbeti za to, da po možnosti pospešuje gradbo novih stanovanjskih poslopij in to na ta način, da primerno zniža prenosno pristojbino od prenosa takih poslopij. Za to bi bilo treba obnoviti mutatis mutandis § 3 zakona z dne 18. junija 1901 št. 74 d. z., ki ga je naš takšni zakon tudi ukinil. Ta paragraf namreč določa, da se naj zaračuni pri prenosu poslopij, ki jim je priznana začasna davčna prostost kot novim stavbam ali prezidanim stavbam (okolnost ali je stavba nova ali prezidana, se dožene po § 1 lit. a in b zakona z dne 25. marca 1880, št. 39 d. z.) namesto predpisanih le prenosna pristojbina po $2\frac{1}{2}\%$ od vrednosti, ako niso pretekla več nego 4 leta od zadnjega prenosa zadevnega stavbišča, in po 3%, ako je preteklo od zadnjega prenosa več nego 4, pa ne 6 let in je bila v tej dobi nova stavba ali prezidava dokončana in je postala porabna. Zato zahtevamo v občnem interesu, da država pristojbine pri takšnih stavbah primerno zniža, oziroma dovoli še druge udobnosti pri novih stavbah in prezidanih stavbah, ki so porabne za stanovanja.

Tu je treba opozoriti na veliko nejasnost in pomanjkljivost pripombe 10 k tarifni postavki 12, ki govori o premičninah in nepremičninah. Ta pripomba določa, da se morajo označiti v kupnih pogodbah točne vrednosti primičnin in nepremičnin. Proti tej določbi ne bi bilo ugovarjati. Ako se to ne zgodi, pravi ta določba, se smatra pogodba za kupno pogodbo o nepremičninah in predpisana taksa se pobere od celokupne vrednosti. Ako pa se prodaja poleg nepremičnine

tudi premočnina kot sestavni del nepremičnine in ta premočnina ni prijavljena, se kaznujeta kupec in prodajalec s trikratnim zneskom takse in plačata poleg te še redno takso. Ti določbi sta povsem nejasni in sta v dijametralnem nasprotju z našim obćim državljskim zakonikom (bivšim avstrijskim zakonikom), ki je v Sloveniji, Dalmaciji, na Hrvaškem in v Vojvodini v veljavi.

V smislu § 293 o. d. z. so namreč premočnine tiste stvari, ki se dajo predstavljati brez poškodbe svoje tvarine z mesta na mesto. Od teh premočnin, ki pa ne utegnejo nikdar biti sestavni del nepremičnine, je odmeriti takso brezpogojno po 2%.

Drugače pa je s pritiklino ali potrebšćinami gospodarstva (fundus instructus), ki jih pa naš takсни zakon ne pozna. Pritiklina je v smislu § 294 o. d. z. to, kar je s stvarjo v trajni zvezi. K pritiklinam spadajo v smislu § 296 o. d. z. žito, ies, potem vsi poljski pridelki, čeprav že domov spravljeni, potem živina in k nepremičnini spadajoče orodje. Vse to se smatra za nepremičnino, kolikor so potrebne za nadaljevanje rednega gospodarstva.

Zato pa je pripomba 10 nejasna in netočna ter contra legem, ki bi utegnila spraviti stranke v škodo, one pa, ki odmerjajo takso, v zmoto. Zato bi se moral zadnji odstavek te pripombe spraviti v sklad z zakonom ter se pravilno glasiti: »Ako se pa proda poleg nepremičnine tudi pritiklina (potrebšćine gospodarstva), ki spada po zakonu k nepremičnini in ta pritiklina ni prijavljena, se kaznujeta kupovalec in prodajalec itd.«

Pogodbe, ki so pogoste v Sloveniji, — v Srbiji jih sploh ne poznajo, — so izročilne pogodbe. Kadar vidi naš kmetski posestnik, da mu moći pešajo in da ni več kos oskrbovati svojega posestva, izroći svojo imovino sinu, hćeri ali bodoćemu zetu ter si izgovori za se in za svojo ženo dosmrtno preživljenje pri hiši, drugim otrokom pa izgovori dedne odpravke. Na ta naćin razpolaga s svojo imovino že za svojega življenja ter izgovori svojim otrokom dedne odpravke, ki bi se sicer ugotovili še le po njegovi smrti pri zap. razpravi; s tem nekako anticipira postavnemu dednemu nasledstvu. Iz

tega pa sledi, da bi pristojbine za izročilne pogodbe ne smele biti višje nego od dediščin.

Član 6, točka 5 taksnega zakona določa, da ni plačati nobene takse v prvem kolenu krvnega sorodstva od dediščin po osebah, umrlih, ko je že stopil ta zakon v veljavo, ako ne preseza njih vrednost pol milijona dinarjev. Ker pa izročilne pogodbe, kakor rečeno, anticipirajo dediščinam, če jih sklepajo starši s svojimi otroki ali z osebami, ki hočejo stopiti v zakon z njihovimi otroki, bi človek logično sodil, da so take izročilne pogodbe, ako jih sklepajo take osebe, do zneska pol milijona dinarjev takse proste. Temu pa ni tako. Od takih pogodb se odmerjajo pristojbine po 6%, kakor od kupnih pogodb. Te pristojbine so torej ogromno visoke in opravičene so pritožbe zoper visokost teh pristojbin. Tako visokih taks naši ljudje pri izročitvah, ko ima prevzemnik itak veliko plačil, ne zmorejo. Te pristojbine so v tej visokosti nevzdržljive.

Ako pa zakonodajec noče priznati udobnosti po členu 6 točka 5 do vrednosti pol milijona dinarjev takim izročilnim pogodbam, naj jih pa saj primerno in to najmanj na eno tretjino zniža. Na vsak način pa jim mora priznati vse one udobnosti, ki so veljale za lastnike kmetij, ki so poslopja sami uporabljali in zemljišča sami obdelovali, kar bo storil tudi prevzemnik, to pa do določne vrednosti, kakor je to rečeno pri kupnih pogodbah in za tiste osebe, ki uživajo po § 1. zakona z dne 18. junija 1901 št. 74 d. z. udobnosti pri prenosu nepremičnin.

Le mimogrede bodi omenjeno, da je bila baje v načrtu taksnega zakona predvidena oprostitev od pristojbin za izročilne pogodbe med imenovanimi osebami do zneska 500.000 dinarjev, da pa o tem ni bilo razprave v skupščini.

Naj omenimo še darilne pogodbe za slučaj smrti. To so tiste pogodbe, ki stopijo v veljavo še le po smrti darovalčevi in pod pogojem, da ga obdarjenec preživi. Od takih pogodb bi se morala taksa plačati šele ob smrti darovalčevi, ne pa takoj, ko je pogodba sklenjena. Nekateri davčni uradi od takih pogodb doslej niso zahtevali plačila takoj ob sklepu pogodbe; imeli so jih v evidenci, dokler niso stopile v veljavo; pozneje

so takso takoj zahtevali, naknadno so se povrnili k prvotnemu postopanju, sedaj pa zopet zahtevajo takojšnje plačilo takse. Iz tega sledi, da manjka enotnega, sistematičnega postopanja pri odmeri taks, za kar je seveda odgovoren taksni zakon, ne pa tisti organi, ki ga izvršujejo.

Od darilnih pogodb za slučaj smrti se mora taksa odmeriti po § 1 točka 2. zakona z dne 15. septembra 1915 št. 278, d. z., ker so podvržene dednim pristojbina. Davčni uradi pa ne odmerjajo od teh pogodb takse po tem zakonu, marveč jo odmerijo kratko in malo po 6%, če je obdarovanec prevzel bremena. To je nepravilno.

Kakšne posledice nastanejo, ker se sedaj takoj odmerjajo pristojbine od takih pogodb, naj dokaže ta-le izgle:

A in B sta sklenila darilno pogodbo za slučaj smrti; B je plačal takso takoj. Po preteku enega leta razveljavita pogodnika sporazumno to pogodbo, ki sploh nikdar ni stopila v veljavo in B zaprosi za povrnitev takse. To prošnjo mu odbijejo, ker ni prosil v teku 90dni, računši od dneva plačila za povrnitev takse, za to je plačal B takso za prazen nič in nobena pritožba mu ne pomaga. V 90 dneh pa ni mogel prositi za povrnitev takse, ker je bila pogodba razveljavljena še le po preteku enega leta. To so blagodejne posledice našega taksnega zakona.

Dotakniti se moramo še odstopnih pisem. Od teh je plačati takso v iznosu 2%. Ta določba je neutemeljena. Razlika med odstopnim pismom in zadolžnico je samo ta, da se izpremeni oseba upnika, visokost terjatev pa ostane, odnosno se deloma zniža, ako je odstopljen le del prvotne terjatve.

Ko pa smo že govorili o taksah, ki se predpisujejo in plačujejo od pogodb, moramo se s tem baviti, na kaki podlagi se zaračunajo takse?

Davčni uradi v tem oziru ne postopajo enotno, kakor je posneti iz zadevnih poročil, poslanih po slovenskih notarjih. Iz tega se sme domnevati, da niso dobili nobenega navodila za odmero pristojbin. Nekateri davčni uradi postopajo pri odmeri taks tako, da smatrajo krone, v katerih je označen čisti donos, v posestnem listu za dinarje in da ta donos pomnože 2500 do 4000 krat in od tega zneska, doznanega s to

pomnožitvijo, odmerijo takso. V taki odmeri tiči pa največja krivica za tistega, ki mora plačati takso.

Čisti donos je bil zadnjič preračunjen v letih 1881 do 1883 v goldinarjih, pozneje v kronah, ki se sedaj smatrajo za dinarje. Kultura zemljišč se je v marsičem izpremenila. Upoštevati bi bilo pri odmeri takse, da so nekatera zemljišča v visokih legah, da so peščena, malo rodovitna, da donašajo malo ali prav nič dohodkov in da so nekateri gozdovi popolnoma ali deloma izsekani, tako da lastniku leta in leta ne donašajo in ne bodo donašali nobenih dohodkov.

Mnogokratnik, vzet z 2500 do 4000, je na vsak način previsok. Tu bi bilo zaradi enotnega postopanja nujno potrebno, da se dajo uradom, ki odmerjajo ali bodo v bodoče odmerjali takse, določna navodila, na kateri podlagi naj se odmera vrši.

So slučaji, ko je treba mladoletno osebo proglasiti v okviru zakona za polnoletno. Za to ni bilo prej nobene takse. Za take predloge pa zahteva naš taksni zakon ogromno takso 500 Din. Posledica temu je, da so taki predlogi zelo redki, kajti le v najbolj nujnih slučajih zaprosijo stranke za priznanje polnoletnosti, ker nečejo plačati takse za 500 Din.

Oglejmo si tudi predpise taksnega zakona za zemljiškoknjižne vpise. Tarifna postavka 138 taksnega zakona določa, da se plača mimo takse za zavarovanje ali temu sličen vpis, ako izda sodnik več nego tri odločbe (sklepe), za vsako odločbo (sklep) še posebej taksa po 5 Din. V praksi je to drugače. Predvsem se mora pripomniti, da ne pozna naš zemljiškoknjižni zakon nobenih odločb, marveč samo sklepe. Na vsak zemljiškoknjižni predlog izda zemljiškoknjižni sodnik samo en sklep, vsaka udeležena stranka pa dobi po en izvod sklepa, zato je ta taksa popolnoma neupravičena.

Še eno gorostasno določbo je treba tu omeniti. Tarifna post. 139 določa, da znaša taksa za izbris ali znižbo vseh vrst zavarovanja, če se ne izdado odločbe (sklepi) o tem ali se o tem pri sodišču dalje ne posluje, 20 Din, če se izdado odločbe ali pismeni nalogi, pa 50 Din.

Določba, da je plačati takso po 20 Din, če sodnik ne izda sklepa, ali se pri sodišču o tem nadalje ne posluje, je

naravnost nesmiselna in nasprotuje zemljiškoknjižnemu zakonu, ker mora sodnik na vsak zemljiškoknjižni predlog izdati sklep, in ker mora sodišče na vsak tak predlog poslovati na ta način, da vpiše sklep v zemljiško knjigo, sodnik pa na zemljiškoknjižne sklepe nikoli ne izdaja ne odločb, ne pisмениh nalogov.

Po tej tarifni postavki je torej plačati od vsakega izbrisa takso za 50 Din. Po dopisu generalne direkcije posrednih davkov na ministrstvo pravde z dne 5. marca 1924, št. 9602, pa se plačilo te takse ne tiče zgolj brisanja onih pravic, ki so določene v tarifni postavki 139, marveč tudi brisanja služnosti, odkupne pravice, prepovedi odsvojitve in obremenitve, užitnih pravic itd. Ta dopis ustvarja naravnost razširjenje taksnega zakona odnosno tar. post. 139. Upoštevati pa je treba, da je taksa za izbris s 50 Din za vsako terjatev absolutno previsoka in nikakor ne kaže raztegniti jo tudi na izbris raznih pravic.

V naši zemljiški knjigi je vknjiženih še mnogo terjatev pod 5 Din. Pred vojno in še med njo so sodišča zahtevala, da so se vknjižile dedne terjatve nedoletnih otrok v vsakem znesku, če so tudi znašale le par kron po tedanji valuti. Dandanes se to glede na valuto ne vrši več.

Znan nam je slučaj posestnika na bivšem Štajerskem, ki je moral izbrisati na svojem posestvu terjatvi po 1 Din 25 p s prip. vred in v znesku 50 p. Za vsak izbris je moral plačati takso po 50 Din ali skupaj 100 Din, torej malone 50krat odnosno 100krat več nego so bile prvotne terjatve. Ali ni to gorostasno in nesmiselno?

Ta taksa bi morala biti progresivna, ne pa za vse terjatve enaka, če se že popolnoma ne ukine. V prid občinstva, pa tudi za javnost je koristno, da se neobstoječe terjatve in pravice izbrišejo iz zemljiške knjige. Kdo bo danes izbrisoval malenkostne terjatve in pravice, če mora plačati za izbris vsake terjatve po 50 Din?

Naša zemljiška knjiga, ki je bila doslej najvažnejša naprava, ki uživa največji ugled v javnem življenju, ki jo imajo naši kmetje zelo v čisljih, bo prišla zopet v nered, ker se bodo plačane in ne obstoječe terjatve in pravice kopičile, ne pa brisale zaradi previsoke takse. S tem bode trpel kredit onega,

ki ima na ta način obremenjeno posestvo. Le mimogrede bodi omenjeno, da je določal stari avstrijski pristojski zakon, ki je dobro vedel, kako velikega pomena je zemljiška knjiga, da je izbris terjatev in pravic, ki ne presegajo zneska 50 Din, koleka prost, in da so oproščene kolekovine tudi vse listine, na podlagi katerih se predlaga ta izbris. (Zakon z dne 31. marca 1875, št. 52 d. z.). V javno korist bi bilo, da se ta zakon obnovi ter določi, da so kolka prosti izbrisi in izbrisa se tika-joče listine glede terjatev in pravic, vknjiženih pred letom 1920 do zneska 200 Din,

Po točki 12 prej navedenega dopisa generalne direkcije posrednih davkov se mora plačati taksa po tarifni postavki 138 tudi tedaj, če se odpiše parcela od neobremenjenega posestva k obremenjenemu posestvu. Po tej točki je smatrati to kot razširjenje obremenitve, kar pa ni po zemljiškoknjižnem zakonu. Zastavna pravica je razširjena le tedaj, ako dovoli dolжник hipotekarnemu upniku, ki mu prvotno za njegovo terjatev zastavljeno zemljišče ne nudi po njegovem mnenju dovolj varnosti za njegovo terjatev, da se sme v večjo varnost njegove terjatve vknjižiti zastavna pravica tudi še na druga njegova doslej ne zastavljena zemljišča.

Slučaji, da se odpiše parcela od neobremenjenega posestva k obremenjenemu, so zelo redki, vrše se pa navadno le tedaj, ako so na zadevnem posestvu vknjižena taka bremena, ki so že zastarana ali že poravnana ali sploh ne obstoje več in jih misli pridobitelj v doglednem času izbrisati. Ta točka nadalje tudi določa, da se mora v slučajih, ko se odpiše parcela od obremenjenega posestva brez prenosa zadevnih bremen, ker so upniki dovolili v bremena prosti odpis, taksa plačati po tar. post. 139, to se pravi, od vsacega upnika, čegar breme se ne prenese, po 50 Din. Ta določba je najbolj krivična. Poglejmo, kakšna je ta stvar v praksi:

A je kupil od sosedu B majhno parcelo (nekaj kvadratnih metrov) za kupnino v znesku 400 Din, ker ta svet nujno potrebuje. Ker je kupnina neznatna, si izgovori prodajalec da mora kupovalec bremena prosti odpis preskrbeti na svoje stroške.

Na prvotnem posestvu, od katerega se naj odpiše ta parcela brez bremen, so vknjiženi nastopni upniki: C za 2 Din 50 p, D za 2 Din 50 p, E za 2 Din 50 p, F za 2 Din 50 p, G za 20 Din, H za 25 Din, I za 50 Din, K za 55 Din.

Vsi ti upniki dovolijo, da sme kupovalec odpisati kupljeno parcelo brez prenosa njih terjatev. Koliko mora plačati kupovalec, da uredi to zadevo? Račun je silno jednostaven; plačati mora: takso za prenosno pristojbino 6%, torej 24 Din, takso od prepisa 25 Din, takso, ker se parcela odpiše brez prenosa bremen, 8 krat po 50 Din 400 Din, od 13 izvodov sklepa (izda se samo en sklep v 13 izvodih) 3 so prosti — 10 krat po 5 Din 50 Din, skupaj 499 Din, torej za 99 Din več kakor je bilo kupnine. Tako je in nič drugače!

S temi določbami je posegel taksni zakon živo v meso manjših posestnikov, ki takih bremen ne zmorejo.

Te določbe so nevzdržljive, zahtevajo nujno poprave, ker trpi vsled njih ves zemljiški promet in propada in se bodo sčasoma ustavile vse zemljiškoknjižne transakcije, ako se te določbe takoj ne odpravijo ali vsaj pošteno ne omilijo. V Srbiji doslej še nimajo zemljiške knjige, zato plačujejo te takse samo prečani.

Vsled nejasnosti taksnega zakona ga tolmačijo sodišča vsako po svoje. Dognali smo, da je na sodišču predlagala stranka vknjižbo zastavne pravice za 20.000 Din in vknjižbo prednosti za 300 Din s prip. vred za to terjatev.

Sodišče je v tem slučaju zahtevalo od vknjižbe zastavne pravice za 20.000 Din pristojbino 205 Din in od vknjižbe prednosti za 300 Din pa 205 Din, skupaj 410 Din, kar ni pravilno.

Sodišče bi smelo zahtevati od vknjižbe zastavne pravice za 20.000 Din takso za 205 Din in od knjižbe prednosti in to v najskrajnem slučaju 10 Din, skupaj 215 Din, ne pa 410 Din.

Mi tega ne štejemo v greh sodišču, ktero se boji občutne kazni, ki jo nalaga taksni zakon, ako bi premajhno takso dopustilo.

Nekaj časa so zahtevali davčni uradi od vsake davčne ali taksne prijave po tar. post. 231 takso po 5 Din, torej od vsake pogodbe, ki se je prijavila zaradi odmere pristojbine,

pozneje so pa pobiranje te takse opustili. Zakaj se je ta taksa ukinila, mi ni znano, ne vemo pa, zakaj se ta taksa ni povrnila tistim, ki so jo plačali.

Nasproti so se po uvedbi taksnega zakona smatrali predlogi, da se dovoli prenos lastnine, v smislu zadevnega zakona za takse prosti, pozneje se je pa vendar le dognalo, ne vemo na kateri način, da je treba plačati takso od takih predlogov. Bilo je treba dokolkovati take že vložene, pa ne rešene predloge.

V marsičem je pa poslovanje otežkočeno, kjer ni potrebno. Pred uvedbo taksnega zakona si stopil na davčni urad, če si rabil posestni list, in na zemljiškoknjižni urad, če si rabil zemljiško knjižni izpisek ter ga naročil. Sedaj je treba napisati prošnjo ter jo kolekovati s 5 Din, če hočeš imeti posestni list ali zemljiškoknjižni izpisek. Tako postopanje se zdi, da je nepotrebno in prekomplicirano za tako malenkost.

Kako in kedaj se plača taksa od pogodb? Vsako pogodbo, od katere se mora plačati taksa, je treba v svrhu odmere takse prijaviti zadevnemu davčnemu uradu v 15 dneh po sklepu pogodbe. Glede kupnih in prodajnih pogodb določa taksni zakon, da se mora ta taksa plačati v 15 dneh po sklepu pogodbe ali pa po predpisu prilepiti kolke ob sklepu pogodbe in uničiti na pogodbi sami, če ne se obsodijo pogodniki solidarno poleg redovne kazni še na kazen v trikratnem znesku redne takse. Glede plačevanja taks od drugih pogodb ne predpisuje taksni zakon ničesar, za to tudi davčni uradi ne postopajo v tem oziru enotno. Nekateri zahtevajo plačilo taks od takih pogodb takoj, drugi pa čakajo na plačilo takse in pozovejo stranke, da jo plačajo. Tako točen je naš taksni zakon. Kar velja torej pri tem davčnem uradu, pri drugem ne velja zaradi netočnosti taksnega zakona. Kruta je tudi določba, da se mora taksa in naj si bode tudi le pri kupnih pogodbah plačati v 15 dneh, sicer je kazen. Ta naglica ni na mestu, ker ima država itak prednostno pravico pred vsemi drugimi terjatvami po starem pristojbinskem zakonu in se državi ni bati zgube. Večkrat kupec nima denarja, da bi takso takoj plačal, prepisati pa se ne sme na zadevno zamljišče, dokler ni takse plačal. Stranke trpe zaradi tega včasih veliko škodo, če niso

prepisane precej, ker se utegne posestvo še obremeniti po upnikih prodajalčevih. Za to bi kazalo v javnem interesu to zahtevo izpremeniti in dovoliti prepis, dasi taksa ni takoj plačana. Tudi o tem ne govori taksni zakon ali se sme taksa plačati v obrokih, ker je tudi v tem oziru pomanjkljiv. Taksni zakon nadalje določa, da se ta taksa plačuje za vse sklenjene pogodbe, ne glede na to, ali se izvrše ali ne, ter se ne vrne, če se pogodba ne izvrši. Ako pa je veljavnost pogodbe zavisna od predhodne odobritve državnega ali avtonomnega oblastva, pa te odobritve ni, ali ako je pogodba razveljavljena na podlogi prednostne pravice do odkupa, se na prošnjo prizadete osebe vrne taksa, plačana od take pogodbe. Evo praktičen slučaj.

A je izročil sinu B svojo imovino pod pogojem, da se poroči s C, nato je B sklenil s C pod pogojem poroke ženitno in dedinsko pogodbo. Naravno stopita izročilna kakor ženitna in dedinska pogodba v veljavo po sklenjenem zakonu. Od izročilne pogodbe je bila odmerjena taksa 20.000 Din, od ženitne pogodbe pa 2000 Din, ki jih je B že plačal. Do poroke med B in C pa ni prišlo, ker se je razbila. J a v n a m o r a l a zahteva, da se bi morale te pristojbine povrniti, stranka pa jih v smislu postavke 12 prip. 7 ne dobi. Tako je stranka v tem slučaju oškodovana za 22.000 Din.

Pristojbino odmeri davčni urad ter potrdi plačilo na pogodbi. Tu zahtevamo vrnitev k prejšnji praksi, da se namreč predpišejo pristojbine ali takse stranki s plačilnim nalogom, da ve od česa in v katerem iznosu ji je od posameznih postavk odmerjena taksa. Tudi ne ugovarjamo, da odmerjajo davčni uradi od enostavnih nezamotanih pogodb takse, zahtevamo pa, ker je to očitno v našo korist, da se obnove nekdanji uradi za odmero pristojbin. Nekaterе pogodbe so tako zamotane, da utegne pravno podlago pogodbe presoditi samo jurist finančne stroke, ki je v visoki meri več materialnega prava, ki se mora upoštevati, da se določi pravni značaj pogodbe. Taki uradi dajejo po svojem ustroju in po svojih v pristojbinskih stvareh preskušanih in temeljito juridično izobraženih uradnikih jamstvo za pravilno in neoporečno odmero taks.

Po sedanjem taksnem zakonu ni dopuščena nobena pritožba zoper odmero takse, stranki je marveč na voljo, da prosi v 90 dneh od dneva plačila takse generalno direkcijo posrednih davkov v Beogradu za povrnitev takse. Ta pa rešuje brez navedbe razlogov za svojo rešitev jako enostavno: »da se N. N. iz N. odbije od traženja kao neumestnog s tim, da za molbu i ovo rešenje plati 25 Din takse.«

Ta zakon je pa edini v naši državi, ki odreka stranki možnost do pritožbe. Za to naj se uvedejo instance za rešitev pritožb take vrste, kakor so bile uvedene pred polomom v nekdanji Avstriji. Zato morajo biti te instance sestavljene iz uradnikov juridičnega naobrazenja, ki poznajo temeljito pri nas veljavno materialno pravo in stari avstrijski pristojbinski zakon. Brez tega znanja ni mogoče pravilno odmerjati takse, pa tudi ne pravilno rešiti pritožbe.

Ni moči naštet i tu vse nedostatke taksnega zakona; ako bi jih natančno pretresli, napisali bi bolj obširno knjigo, kakor je taksni zakon.

Končno si dovolimo opozoriti še na zadnji odstavek člana 33 t. z., ki govori o nagradah. Ta odstavek določa, da sme minister za finance na predlog generalne direkcije posrednih davkov finančnim organom, ki opravljajo odmero, izterjavo ali cenzuro taks odrediti nagrado do 10% onih nabranih svot kazenske takse, ki bi jih stranke spričo nepravilnosti državi prikrajšale, pa so ti uradniki ugotovili te prikrajšbe s svojim poslovanjem in s svojim nadzorstvom. Po našem mnenju ta odstavek ne sodi v taksni zakon in bi utegnilo biti boljše, ako se izpusti. Naši uradniki so že po svoji službeni prisegi vezani, da opravljajo vestno svoje posle in jih tudi vestno opravljajo.

Taksni zakon, ki tako globoko sega v življenje državljanov, mora biti jasen, točen, sistematično sestavljen in pravičen. Sedanji taksni zakon je vsled svoje nejasnosti, netočnosti in nepreglednosti nevzdržljiv, obsega določbe, ki se zlasti v prvi vrsti hudo tičejo Slovenije, ter ograža ves javni promet in kredit, ker ne upošteva naših razmer in naših gospodarskih potreb.

Hibe sedanjega taksnega zakona pa ni moči odstraniti z dodatkom, izdelati se mora marveč popolnoma nov zakon,

ki bode ustrežal na eni strani finančnim potrebam države, na drugi strani pa upošteval tudi dejanske in gospodarske razmere posameznih dežel. Ni tajiti, da so naše razmere in gospodarske potrebe povsem drugačne kakor v drugih pokrajinah, te naj se upoštevajo. Za to predlagamo, da se naj takoj omilijo oziroma ukinejo nekatere posebno kričeče določbe taksnega zakona, tako glede kupnih in izročilnih pogodb in glede vknjižb in izbrisov. Kakor hitro pa so oddana ministrstvu za finance mnenja vseh merodajnih faktorjev, pa predlagamo, naj to skliče enketo iz uradnikov juristov bivšega urada za odmero pristojb in v Ljubljani in v Mariboru, iz zastopnikov sodniškega, odvetniškega in notarskega stanu, ki poznajo v Sloveniji in drugih prečanskih krajih veljavno materialno pravo, bivši avstrijski pristojbinski zakon in naše potrebe in gospodarske razmere, da se skupno zaslišijo in sestavijo nov pristojbinski zakon. Le na ta način bo moči ustvariti takšen zakon, ki se bo na eni strani oziral na finančne interese države, na drugi strani pa na potrebe in gospodarske razmere davkoplačevalcev.

Notarska zbornica v Ljubljani, dne 9. aprila 1926.

Zbornični predsednik: **Hudovernik l. r.**

Iz dnevne prakse zakona o taksah in pristojbinah.

A. K.

Naš pristojbinski zakon je, kakor obče znano, krivičen in trd, ki ne povišuje ugleda naše države. Vsled tega bi bilo tem bolj pričakovati, da se izvajanje zakona prepusti uradnikom s pravniško izobrazbo in da se saj v najvišji instanci pazi na to, da se s pametno primerno uporabo zakona po možnosti odpravljajo krivice, ki jih zakon prinaša. Stvar je pa ravno narobe. Pristojbine predpisujejo uradniki, ki imajo sicer po večini najboljšo voljo, da ljudstva ne obremenjajo s previsokimi bremenmi, a ki ravno vsled pravniške neizobraženosti ljudstvo zavajajo v velika krivična plačila pristojbin. Tudi na najvišji stopnji namreč ne skušajo trdosti zakona obla-

ževati, ampak nasprotno potrjujejo napačne predpise davčnih uradnikov-nejuristov ne glede na krivične predpise in ne glede na visokost pristojbine, za katero gre in katera utegne kmeta marsikdaj gospodarsko upropastiti.

1. Vdovec brez otrok sklene ženitno in dedno pogodbo z vdovo z otroki, v korist katerih je vse njeno posestvo omejeno s fidejkomisarno substitucijo. Ženin daruje nevesti 12.500 Din vredno polovico svojih zemljišč in sicer samo pod pogojem, če umre on pred njo, torej v namenu jo preskrbeti za slučaj vdovstva; darovano polovico mora nevesta izročiti med živimi ali za slučaj smrti svojemu sinu, če hoče, da bo podedovala po ženinovi smrti tudi ženinovo nedarovano polovico posestva; z dedno pogodbo sta napravila vzajemno oporoko. Brez najmanjšega dvoma sta zaročenca torej sklenila pravilno ženitno pogodbo v smislu § 1217 obč. drž. zak. — Uradniku davčnega urada, ki je predpisoval pristojbine, je bila stvar v začetku jasna in je predpisal pristojbino v smislu tarifa postavke 2 k ces. naredbi z dne 15. sept. 1915 št. 278 drž. zak., to je 15% darilne pristojbine pri darilih med zaročenci po ženitni pogodbi. Na enkrat mu pa pride na misel okrožnica pristojnega finančnega okrajnega ravnateljstva, ki opozarja davčne urade na to, da sklepajo ljudje čiste darilne pogodbe v obliki ženitnih pisem zgolj zato, da se izognejo visokim darilnim pristojbinam. V napačnem razumevanju te okrožnice je uradnik prečrtal že pravilno predpisano pristojbino in odmeril darilno pristojbino s 15% v znesku 1875 Din. Napravljena je bila seveda takoj prošnja na generalno direkcijo posrednih davkov v Beogradu za povračilo preveč plačane pristojbine. V prošnji je bil ves dejanski položaj podrobno obrazložen in grajan krivični in nezakoniti predpis pristojbine. Po poteku več kot pol leta po ponovnem priganjanju je prišla kratka rešitev, da je prošnja zavrnjena. Odločba je bila utemeljena s 3—4 besedami, da gre za darilno pogodbo med tujci in je torej predpis zakonit. Kmet si je moral izposoditi denar, da je plačal v par dneh visoko pristojbino, čakal je težko rešitve prošnje, da se mu povrne denar in da plača svoj dolg z visokimi 14% obrestmi. Rešitvi s strani generalne direkcije posrednih davkov sploh ni hotel

verjeti, je izgubil v državne oblasti vsako zaupanje, ni hotel o pritožbi na državni svet ničesar slišati. Šele ko mu je pretila tožba radi povračila dolga, je posekal gozd, plačal dolg in postal vnet, odločen, navdušen državljani države SHS.

2. Ženin in nevesta skleneta v ženitni pogodbi pod pogojem, da umre eden ali drugi brez otrok, dedno pogodbo in napravita vzajemno oporoko, po kateri sta drug za drugim dediča. Nevesta voli za ta slučaj s poslednjo voljo svojim sorodnikom 500 Din in za maše 500 Din; glede na sklenjeno dedno pogodbo o treh četrtinkah zapuščine sprejme ženin volila na znanje. Davčni uradnik predpiše kratkomalo od obeh volil pristojbino po 15% oziroma 8% češ, da gre za darilno pogodbo, sklenjeno med živimi. Sledila je takojšnja prošnja na generalno direkcijo posrednih davkov v Beogradu za vrnitev preveč plačanih pristojbin. Utemeljitev je bila lahka, ker je šlo očividno za določbe poslednje volje, kar so razodevale že opazke: »poslednjevoljno« se imenujeta za »dediča«. »se voli«. Dedne pristojbine se ne smejo predpisati pred smrtjo zapustnika, kar priznavajo oblasti, sicer bi morale takoj predpisati pristojbine od vsake sklenjene dedne pogodbe. Razloženo je bilo v prošnji, da besede »kar ženin kot dedič sprejema«, je razumeti le tako, da hoče dedič ta volila izplačati, tudi če bi izčrpala četrtinko zapuščine, seveda samo pod pogojem, da pride oporoka sploh do veljave. Generalna direkcija je kratko prošnjo zavrnila s tremi utemeljujočimi besedami, da gre za darila med živimi. Škoda v tem slučaju ni bila velika. Slučaj je nanesel, da je nevesta umrla še pred rešitvijo prošnje, a erar je vsled krivičnega predpisa le pridobil, ker bi bilo dedne pristojbine le 11,5% oziroma 6%. Odklonitev tudi te prošnje prizadetemu ženinu ni šla v glavo.

Navedena slučaja kažeta, da se pri generalni direkciji posrednih davkov v Beogradu sploh ne ozirajo na utemeljenost ali neutemeljenost predpisanih pristojbin, ampak kratko malo vstrajajo na stališču, da se od plačanih pristojbin ne vrne nič. Bili smo navajeni na drugačne rešitve rekurzov in pritožb v takih slučajih. S takimi rešitvami prošenj za povnitev pomotoma predpisanih pristojbin se med kmetiskim ljudstvom ne jači državljanska zavest.